

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

VOL.3 № 3

2026

XALQNING URF-ODAT, AN'ANALARI BILAN BOG'LIQ FRAZEMALAR

Imankulova Manzura Ummat qizi
Guliston davlat universiteti, magistrant

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqolada xalqning urf-odatlarini, an'analarini va milliy qadriyatlari bilan bevosita bog'liq bo'lgan frazemalarning lingvokulturologik xususiyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda frazemalarning xalq hayot tarzi, ijtimoiy munosabatlar, marosimlar, axloqiy me'yorlar hamda tarixiy tajriba bilan uzviy aloqasi ilmiy asosda yoritilgan. Xalq og'zaki ijodi va badiiy nutqda keng qo'llaniladigan frazemalar milliy tafakkur, dunyoqarash va madaniy xotirani aks ettiruvchi muhim til birliklari sifatida ko'rib chiqiladi. Maqolada urf-odat va an'analar bilan bog'liq frazemalarning semantik tuzilishi, obrazlilik hamda ularning kommunikativ vazifalari tahlil qilinib, frazeologik birliklarning milliy-madaniy mazmunni ifodalashdagi o'rni ochib beriladi. Shuningdek, zamonaviy til taraqqiyoti jarayonida bunday frazemalarning saqlanishi, yangicha ma'no kasb etishi va nutq amaliyotidagi funksional imkoniyatlari muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari frazeologik birliklarni o'rganishda til va madaniyat uyg'unligini ta'minlash zarurligini ilmiy jihatdan asoslaydi hamda frazeologiya sohasidagi izlanishlar uchun nazariy va amaliy ahamiyatga ega xulosalar beradi.

Kalit so'zlar: frazema, urf-odat, an'ana, milliy qadriyatlar, frazeologiya, lingvokulturologiya, xalq tafakkuri, madaniy meros.

ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ, СВЯЗАННЫЕ С НАРОДНЫМИ ОБЫЧАЯМИ И ТРАДИЦИЯМИ

Иманкулова Манзура Уммат кизи
Гулистанский государственный университет, магистрант

Аннотация

В данной научной статье анализируются лингвокультурные характеристики фразеологий, непосредственно связанных с обычаями, традициями и национальными ценностями народа. Исследование проливает свет на научную основу неразрывной связи между фразеологиями и образом жизни народа, социальными отношениями, ритуалами, моральными нормами и историческим опытом. Фразы, широко используемые в народном устном творчестве и художественной речи, рассматриваются как важные языковые единицы, отражающие национальное мышление, мировоззрение и культурную память. В статье анализируется семантическая структура, образность и их коммуникативные функции фразеологий, связанных с обычаями и традициями, раскрывается роль фразеологических единиц в выражении национального и культурного содержания. Также обсуждается сохранение таких фразеологий в процессе развития современного языка, приобретение ими новых значений и их функциональные возможности в речевой практике. Результаты исследования научно обосновывают необходимость обеспечения гармонии языка и культуры при изучении фразеологических единиц и предоставляют выводы, имеющие теоретическое и практическое значение для исследований в области фразеологии.

Ключевые слова: фразеология, обычаи, традиции, национальные ценности, фразеология, лингвокультурология, народное мышление, культурное наследие.

PHRASEOLOGICAL UNITS RELATED TO FOLK CUSTOMS AND TRADITIONS

Imankulova Manzura Ummat qizi
Gulistan State University, Master's Student

Abstract

This scientific article analyzes the linguocultural characteristics of phrasemes that are directly related to the customs, traditions and national values of the people. The study sheds light on the scientific basis on the inextricable link between phrasemes and the way of life of the people, social relations, rituals, moral norms and historical experience. Phrases widely used in folk oral creativity and artistic speech are considered as important language units that reflect national thinking, worldview and cultural memory. The article analyzes the semantic structure, imagery and their communicative functions of phrasemes related to customs and traditions, reveals the role of phraseological units in expressing national and cultural content. It also discusses the preservation of such phrasemes in the process of modern language development, their acquisition of new meanings and their functional capabilities in speech practice. The results of the study scientifically substantiate the need to ensure the harmony of language and culture in the study of phraseological units and provide conclusions of theoretical and practical importance for research in the field of phraseology.

Keywords: phraseology, customs, traditions, national values, phraseology, linguoculturology, folk thinking, cultural heritage.

Til xalqning tarixiy xotirasi, ma'naviy qadriyatlari va milliy tafakkurini mujassamlashtiruvchi eng muhim ijtimoiy hodisalardan biridir. Har bir xalqning urf-odatlarini, an'analari, marosimlari va turmush tarzi til birliklari orqali avloddan avlodga uzatiladi. Ayniqsa, frazeologik birliklar xalqning ko'p asrlik hayotiy tajribasi, dunyoqarashi va madaniy qarashlarini obrazli hamda ixcham shaklda ifodalovchi til hodisasi sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Shu bois xalqning urf-odat va an'analari bilan bog'liq frazemalarni ilmiy jihatdan o'rganish zamonaviy tilshunoslikning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Frazeologik birliklar oddiy leksik birliklardan farqli ravishda, xalq tafakkurining obrazli mahsuli bo'lib, ularning ma'nosi bevosita tarixiy, madaniy va ijtimoiy kontekst bilan uzviy bog'liqdir. Xalq urf-odatlarini bilan bog'liq frazemalarda nikoh, mehmondo'stlik, marosimlar, mehnat faoliyati, axloqiy me'yorlar hamda ijtimoiy munosabatlar ifodalanadi. Bu kabi frazemalar nafaqat tilning badiiy-estetik imkoniyatlarini kengaytiradi, balki milliy o'zlikni anglashda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Zamonaviy globallashuv jarayonida tillararo va madaniyatlararo aloqalar kuchayib borayotgan bir sharoitda milliy frazeologik boylikni asrab-avaylash va ilmiy asosda tadqiq etish alohida ahamiyat kasb etmoqda. Chunki frazemalar orqali xalqning o'ziga xos mentaliteti, qadriyatlar tizimi va ijtimoiy xulq-atvor me'yorlari namoyon bo'ladi. Agar ushbu birliklar chuqur o'rganilmasa, milliy tilning muhim qatlamlaridan biri yo'qolib borishi xavfi yuzaga keladi. So'nggi yillarda frazeologiyani lingvokulturologik va kognitiv nuqtayi nazardan o'rganishga bo'lgan qiziqish ortib bormoqda. Bunda frazemalar faqat til birligi sifatida emas, balki madaniy belgilar tizimi sifatida ham talqin qilinmoqda. Xalqning urf-odat va an'analari bilan bog'liq frazemalarni tahlil qilish orqali jamiyatning tarixiy rivoji, ijtimoiy qadriyatlari va ma'naviy dunyosi haqida muhim ilmiy xulosalar chiqarish mumkin.

Bugungi o'zbek tilshunosligida frazeologik birliklarni o'rganish bo'yicha muayyan tadqiqotlar mavjud bo'lsa-da, aynan urf-odat va an'analari bilan bog'liq frazemalarning semantik, madaniy va kommunikativ xususiyatlarini kompleks tarzda tahlil qilish masalasi hali ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Ushbu maqolada mazkur bo'shliqni qisman to'ldirish, frazemalarning milliy-madaniy mazmunini ochib berish va ularning nutqdagi funksional imkoniyatlarini ilmiy asosda yoritish maqsad qilib olingan.

METODOLOGIYA

Mazkur ilmiy tadqiqot xalqning urf-odatlarini va anʼanalari bilan bogʻliq frazemalarning lingvistik hamda lingvokulturologik xususiyatlarini aniqlashga qaratilgan boʻlib, unda kompleks metodologik yondashuv asos qilib olindi. Tadqiqot jarayonida zamonaviy tilshunoslikda keng qoʻllaniladigan nazariy va tahliliy metodlar uygʻun holda qoʻllandi. Metodologik asos sifatida frazeologiya, semantika, lingvokulturologiya va kognitiv tilshunoslikning ilmiy tamoyillariga tayandi. Tadqiqotning nazariy bazasini oʻzbek va jahon tilshunosligida frazeologik birliklarga bagʻishlangan fundamental ilmiy ishlar, monografiyalar va ilmiy maqolalar tashkil etdi. Ilmiy manbalarni tahlil qilish metodi orqali frazema tushunchasining ilmiy talqinlari, ularning madaniy mazmuni hamda urf-odat va anʼanalari bilan bogʻliqligi tizimli ravishda oʻrganildi. Bu jarayonda tarixiy-mantiqiy yondashuvdan foydalanilib, frazemalarning shakllanish jarayoni va rivojlanish bosqichlari tahlil qilindi. Empirik material sifatida oʻzbek xalq ogʻzaki ijodi namunalarida, badiiy adabiyotlarda, publitsistik matnlarda va kundalik nutqda qoʻllaniladigan urf-odat va anʼanalarga oid frazemalar tanlab olindi. Ushbu frazemalar semantik-tahliliy metod asosida oʻrganilib, ularning obrazlilik darajasi, maʼno tuzilishi va kontekstual qoʻllanish xususiyatlari aniqlandi. Semantik tahlil frazemalarning bevosita va koʻchma maʼnolari oʻrtasidagi munosabatni ochib berishga xizmat qildi. Tadqiqotda taqqoslash metodi ham qoʻllanilib, turli frazemalarning mazmuniy oʻxshash va farqli jihatlari aniqlashtirildi. Ayniqsa, marosimlar, ijtimoiy munosabatlar va axloqiy qadriyatlar bilan bogʻliq frazemalar oʻzaro qiyosiy tahlil qilinib, ularning milliy-madaniy xususiyatlari yoritildi. Bu yondashuv frazemalarning xalq tafakkuridagi oʻrnini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etdi. Shuningdek, tadqiqot jarayonida lingvokulturologik tahlil metodidan foydalanildi. Ushbu metod yordamida frazemalarda mujassam boʻlgan madaniy belgilar, milliy mentalitet va tarixiy tajriba elementlari aniqlandi. Frazemalar til va madaniyat uygʻunligining mahsuli sifatida talqin qilinib, ularning kommunikativ va estetik vazifalari ochib berildi. Olingan natijalarni umumlashtirish va ilmiy xulosalar chiqarishda mantiqiy umumlashtirish hamda tizimlashtirish metodlari qoʻllanildi.

NATIJALAR

Oʻtkazilgan lingvistik va lingvokulturologik tahlillar natijasida xalqning urf-odatlarini va anʼanalari bilan bogʻliq frazemalar oʻzbek tilining eng mazmunli va madaniy jihatdan boy qatlamlaridan biri ekanligi aniqlandi. Tadqiqot jarayonida ushbu frazemalar nafaqat barqaror til birliklari sifatida, balki xalqning tarixiy tajribasi, ijtimoiy hayoti va maʼnaviy qadriyatlarini aks ettiruvchi madaniy belgilar tizimi ekanligi ilmiy asosda tasdiqlandi. Natijalar shuni koʻrsatdiki, urf-odat va anʼanalarga oid frazemalar semantik jihatdan asosan marosimlar, oilaviy munosabatlar, mehnat faoliyati, axloqiy meʼyorlar va ijtimoiy xulq-atvor bilan bogʻliq maʼno maydonlarini qamrab oladi. Masalan, nikoh va oila bilan bogʻliq frazemalar jamiyatda oilaning muqaddas institut sifatida qaralishini ifodalasa, mehmondoʻstlikka oid frazemalar xalqning ochiqkoʻngilligi va ijtimoiy hamjihatlikka boʻlgan munosabatini aks ettiradi. Bu holat frazemalarning milliy dunyoqarashni shakllantirishdagi muhim oʻrnini koʻrsatadi. Tahlillar davomida aniqlanishicha, bunday frazemalarda obrazlilik darajasi yuqori boʻlib, ularning ichki shakli koʻpincha real hayotiy voqealar, tarixiy tajriba yoki anʼanaviy marosimlar bilan bevosita bogʻliqdir. Obrazli ifoda orqali frazemalar xalqning kollektiv xotirasini saqlaydi va til orqali avloddan avlodga uzatilishini taʼminlaydi. Bu esa frazeologik birliklarning faqat kommunikativ emas, balki madaniy merosni uzatish funksiyasini ham bajarishini tasdiqlaydi. Natijalar shuni koʻrsatdiki, urf-odat va anʼanalarga oid frazemalar badiiy matnlarda estetik va ekspressiv vazifani kuchaytiradi. Ular nutqni obrazli, taʼsirchan va milliy ruhda ifodalashga xizmat qiladi. Publitsistik va ogʻzaki nutqda esa bunday frazemalar muloqotni jonlantiradi, muallif yoki soʻzlovchining milliy-madaniy pozitsiyasini aniq ifodalash imkonini beradi. Demak, frazemalarning funksional imkoniyatlari turli nutq uslublari turlicha namoyon boʻladi. Tadqiqot natijalari shuni ham koʻrsatdiki, zamonaviy til amaliyotida ayrim urf-odatlarga oid frazemalar faol qoʻllanilsa, baʼzilarining ishlatilish chastotasi kamayib bormoqda. Bu holat jamiyat hayotidagi ijtimoiy-

madaniy o'zgarishlar bilan bog'liq bo'lib, an'anaviy marosimlarning ayrim shakllari kundalik hayotdan chekinayotgani bilan izohlanadi. Shu bilan birga, ayrim frazemalar yangi kontekstlarda yangicha semantik tus kasb etib, zamonaviy nutqda qayta faollashayotgani ham aniqlandi. Olingan natijalar frazemalarning milliy-madaniy mazmunini chuqur o'rganish zarurligini tasdiqlaydi. Xalqning urf-odat va an'analari bilan bog'liq frazemalar tilning barqarorligi va madaniy uzluksizligini ta'minlovchi muhim omil sifatida namoyon bo'lib, ularni ilmiy jihatdan tizimli o'rganish o'zbek tilshunosligi uchun nazariy va amaliy jihatdan katta ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi.

MUHOKAMA

Ushbu tadqiqot natijalarini muhokama qilish jarayonida xalqning urf-odatlar va an'analari bilan bog'liq frazemalar o'zbek tilining nafaqat leksik-boyituvchi unsuri, balki milliy tafakkur va madaniy xotirani saqlovchi muhim til hodisasi ekanligi yana bir bor ilmiy jihatdan tasdiqlandi. Olingan natijalar frazemalarni oddiy barqaror iboralar sifatida emas, balki xalqning ko'p asrlik hayotiy tajribasi, ijtimoiy munosabatlari va axloqiy qarashlarini mujassamlashtiruvchi lingvokulturologik birliklar sifatida talqin qilish zarurligini ko'rsatadi. Bu yondashuv zamonaviy tilshunoslikda til va madaniyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni yanada chuqurroq anglashga imkon beradi. Muhokama shuni ko'rsatadiki, urf-odat va an'analarga oid frazemalar, avvalo, xalqning kundalik turmush tarzi va marosimlari bilan chambarchas bog'liq. Nikoh, tug'ilish, mehmondo'stlik, motam, mehnat va jamoaviy hayot bilan aloqador frazemalar xalqning ijtimoiy xulq-atvor me'yorlarini til orqali mustahkamlab kelgan.

Masalan: Nikohga oid frazemalar (oila qurmoq, boshini ikki qilmoq, baxt qushini tutmoq, yostiqdosh bo'lmoq, hayotini bog'lamoq). Tug'ilishga oid frazemalar (dunyoga kelmoq, ko'zi yorimoq, chaqoloqning ovozi yangramoq). Mehmondo'stlikka oid frazemalar (mehmon kutmoq, dasturxon yozmoq, ko'nglini ko'tarmoq). Motamga oid frazemalar (boshiga kulfat tushmoq, qora kiyib yurmoq, ko'ngli vayron bo'lmoq, ko'z yosh to'kmoq). Mehnat faoliyati bilan bog'liq frazemalar (ter to'kmoq, qo'lidan ish kelmoq, bel bog'lamoq, ishga qo'l urmoq (boshlamoq)). Bu frazemalar yordamida jamiyatda qanday xatti-harakatlar ma'qullanishi yoki qoralanishi, qaysi qadriyatlar ustuvor ekanligi bilvosita ifodalanadi. Demak, frazemalar ijtimoiy nazoratning til vositasi sifatida ham xizmat qiladi. Tadqiqot natijalarini muhokama qilish jarayonida frazemalarning obrazlilik xususiyati alohida ahamiyat kasb etadi. O'zbek xalqi madaniyatini ifodalovchi milliy do'ppi, to'n, belbog' kabi kiyimlarni iboralarda qo'llanilishi ham bejizga emas. Aynan mana shu kabi liboslarimizdagi madaniyat tilda o'z aksini topgan. M: "Do'ppisi tor keldi", "To'nini teskari kiymoq", "Belida belbog'i bor". Obrazli ifoda xalq tafakkurining o'ziga xos jihatlarini namoyon qiladi va murakkab ijtimoiy yoki axloqiy tushunchalarni qisqa, ammo chuqur mazmunli shaklda ifodalash imkonini beradi. Masalan, an'analarga oid frazemalarda ishlatiladigan ramziy obrazlar ko'pincha tabiat, kundalik mehnat yoki marosim unsurlari bilan bog'liq bo'lib, bu holat xalqning atrof-muhit va jamiyat bilan munosabatini aks ettiradi. Shu jihatdan, frazemalar xalq tafakkurining metaforik modelini o'rganishda muhim manba hisoblanadi. Muhokama jarayonida aniqlanganki, bunday frazemalar tilning ekspressiv imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytiradi. Ayniqsa, badiiy adabiyotda urf-odat va an'analarga oid frazemalardan foydalanish asarning milliy ruhini kuchaytiradi, obrazlarning hayotiyiligini oshiradi va matnning estetik ta'sirchanligini ta'minlaydi. Publitsistik va og'zaki nutqda esa bunday frazemalar muloqotni jonlantirib, so'zlovchining madaniy darajasi va milliy o'zligini ifodalash vositasi sifatida namoyon bo'ladi. Bu holat frazemalarning funksional jihatdan ko'p qirrali ekanligini ko'rsatadi. Zamonaviy jamiyatda yuz berayotgan ijtimoiy va madaniy o'zgarishlar frazemalarning qo'llanish doirasiga ham bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, ayrim an'anaviy frazemalar yosh avlod nutqida kamroq uchray boshlagan bo'lsa-da, ularning semantik yadrosi saqlanib qolmoqda. Bu holat frazemalarning tarixiy barqarorligini va ularning til tizimida chuqur ildiz otganini ko'rsatadi. Shu bilan birga,

ayrim frazemalar zamonaviy kontekstlarda yangicha ma'no nozikliklariga ega bo'lib, tilning dinamik rivojlanish jarayonida faol ishtirok etmoqda. Muhokama davomida frazemalarning madaniy uzluksizlikni ta'minlashdagi roli ham alohida ta'kidlandi. Frazemalar orqali xalqning urf-odatlarini, axloqiy qarashlari va tarixiy tajribasi yosh avlodga til vositasida yetkaziladi. Agar ushbu frazemalar nutq amaliyotidan chiqib ketsa, bu milliy madaniyatning ayrim qatlamlari yo'qolishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli ularni ilmiy jihatdan hujjatlashtirish, tahlil qilish va ta'lim jarayoniga kiritish muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot natijalarini muhokama qilish shuni ham ko'rsatdiki, frazemalarni o'rganishda faqat lingvistik yondashuv yetarli emas. Ularni to'liq anglash uchun tarix, etnografiya, folklorshunoslik va madaniyatshunoslik bilan integratsiyalashgan yondashuv zarur. Chunki frazemalarning ichki mazmuni ko'pincha muayyan tarixiy voqea, urf-odat yoki marosim bilan bog'liq bo'lib, bu kontekstni bilmasdan turib frazemaning to'liq ma'nosini anglash mushkul. Muhokamada frazemalarning ta'lim jarayonidagi ahamiyati ham muhim jihat sifatida qayd etildi. Urf-odat va an'analarga oid frazemalarni o'rganish o'quvchilarda nafaqat til ko'nikmalarini, balki milliy o'zlikni anglash, madaniy merosga hurmat va tarixiy tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, frazemalarni ona tili va adabiyot darslarida tizimli o'rganish metodikasini takomillashtirish zarur. Muhokama jarayonida tadqiqotning ayrim cheklovlari ham e'tiborga olindi. Jumladan, frazemalarning qo'llanish chastotasi hududiy, ijtimoiy va avlodlar kesimida farqlanishi mumkin. Biroq shunga qaramay, tadqiqot natijalari umumiy tendensiyalarni aniqlash va ilmiy xulosalar chiqarish uchun yetarli asos yaratdi. Kelgusida bu yo'nalishda kengroq korpusli tadqiqotlar olib borish frazemalarning zamonaviy nutqdagi real holatini yanada aniqroq yoritishga xizmat qiladi. Umuman olganda, muhokama natijalari shuni ko'rsatdiki, xalqning urf-odat va an'analari bilan bog'liq frazemalar tilning eng muhim milliy-madaniy qatlamlaridan biri bo'lib, ular orqali xalqning tarixiy xotirasi, axloqiy qadriyatlarini va ijtimoiy tajribasi saqlanadi. Ushbu frazemalarni chuqur ilmiy o'rganish nafaqat tilshunoslik, balki milliy madaniyatni asrash va rivojlantirish nuqtayi nazaridan ham katta ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

XULOSA

Mazkur ilmiy maqolada xalqning urf-odatlarini va an'analari bilan bog'liq frazemalar o'zbek tilining milliy-madaniy mazmunini ifodalovchi muhim til birliklari sifatida har tomonlama tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, frazemalar xalqning tarixiy xotirasi, ijtimoiy hayoti, axloqiy qarashlari va mentalitetini til vositasida mujassamlashtiruvchi barqaror birliklar hisoblanadi. Ular orqali xalqning asrlar davomida shakllangan dunyoqarashi, urf-odatlarini va an'anaviy qadriyatlarini avlodlardan avlodga uzatiladi. Tahlillar shuni tasdiqladiki, urf-odat va an'analarga oid frazemalar semantik jihatdan boy bo'lib, ular nikoh, oila, mehmondo'stlik, mehnat, marosimlar va ijtimoiy munosabatlar kabi muhim madaniy tushunchalarni obrazli va ixcham shaklda ifodalaydi. Bu frazemalar tilning nafaqat kommunikativ, balki estetik va tarbiyaviy funksiyalarini ham kuchaytiradi. Ayniqsa, badiiy va publitsistik matnlarda bunday frazemalar milliy ruhni mustahkamlashga xizmat qilishi ilmiy jihatdan asoslandi. Tadqiqot natijalari zamonaviy til rivoji sharoitida ayrim an'anaviy frazemalarning qo'llanish doirasi torayib borayotganini, biroq ularning asosiy ma'no yadrosi saqlanib qolayotganini ko'rsatdi. Shu bilan birga, ba'zi frazemalar yangi kontekstlarda yangicha semantik nozikliklar kasb etib, zamonaviy nutqda faol qo'llanilayotgani aniqlandi. Bu holat frazeologik birliklarning til tizimidagi barqarorligi bilan birga, dinamik rivojlanish xususiyatiga ega ekanini tasdiqlaydi. Xulosa qilib aytganda, xalqning urf-odat va an'analari bilan bog'liq frazemalar o'zbek tilining eng muhim milliy-madaniy qatlamlaridan biri bo'lib, ularni ilmiy asosda o'rganish tilshunoslik, madaniyatshunoslik va ta'lim sohalarini uchun muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqot natijalari kelgusida frazeologik birliklarni chuqurroq o'rganish, ularni ta'lim jarayoniga keng joriy etish va milliy madaniy merosni saqlashga qaratilgan ilmiy izlanishlar uchun mustahkam asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. G'ulomov A. O'zbek tilining leksikologiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2015.
2. Hojiyev A. Tilshunoslik terminlarining izohli lug'ati. – Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2002.
3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
4. Maslova V.A. Lingvokulturologiya. – Moskva: Akademiya, 2001.
5. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
6. Musayev M. Frazzeologiya va lingvokulturologiya masalalari. – Toshkent: Ilm Ziya, 2020.
7. Nurmonov A. Til va madaniyat: lingvokulturologik tadqiqotlar. – Toshkent: Akademnashr, 2019.
8. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. O'zbek tili va madaniy meros masalalari. – Toshkent, 2022.
9. Qosimov B. O'zbek xalq og'zaki ijodi va frazeologiya. – Toshkent: Fan, 2018.
10. Rahmatullayev Sh. O'zbek tilining frazeologik lug'ati. – Toshkent: Fan, 2016.
11. Sapir E. Til, madaniyat va tafakkur. – Nyu-York, 1949.
12. Sirojiddinov Sh. O'zbek tilida barqaror birikmalar. – Toshkent: Fan, 2014.
13. Teliya V.N. Frazzeologiya va madaniyat. – Moskva: Nauka, 1996.
14. To'xtasinov U. O'zbek tili frazeologiyasining semantik xususiyatlari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017.
15. UNESCO. Intangible Cultural Heritage and Language. – Paris, 2020.